

Михайло Маслій Нам воно святе!

Співаник Українських січових стрільців Упорядкування Михайла Маслія

Кому прикре наше діло, нам воно святе!

Коли 1 серпня 1914 року знахабніла, вишколена і озброєна російська орда почала війну на галицьких землях і спалахнула Перша світова війна, уперше прозвучав патріотичний заклик: «Гей ви, хлопці січовії...» Добровольців не лічили на «раз, два, три!»: 28 тисяч юних українців записалося до війська! Австрійський уряд злякався, адже ця могутня сила могла знести і їхню владу. Тому дозволила українцям мати армію в 2,5 тисячі чоловік.

Тогочасний напіввійськовий рух у Галичині був представлений товариствами «Сокіл», «Січ» і «Січові стрільці». Саме вони з перших днів Першої світової війни стали основою і монолітом легіону Українських січових стрільців. Провідну роль у формуванні та діяльності усіх трьох товариств відіграли представники української інтелігенції,

особливо її літературної гілки: письменники, публіцисти та редактори провідних українських видань. Їх знали, шанували, кожен мав свій авторитет і популярність, адже займалися активною громадянською діяльністю, були світочами і гордістю нації. До таких належали І.Франко і М.Павлик, В.Стефаник і А.Чайковський, О.Маковей і С.Яричевський, К.Малицька і Т.Галіп. Посильну допомогу їм надавали представники нової української еліти: окремі священики, учителі, адвокати.

І.Франко завжди стояв на боці українських патріотів, захоплювався їх героїзмом. У складних умовах Першої світової війни, незважаючи на свою малочисельність, стрільці протистояли московським окупантам, керуючись у своїй боротьбі, перш за все, національними інтересами. Поезії Каменяра «Не пора, не пора!», «Розвивайся, ти, високий дубе» і «Гімн селян-радикалів» (вони уособлювали головні постулати української національної ідеї: «...Нам пора для України жити,...для України наша любов»), стали невід'ємним атрибутом усіх заходів, що їх постійно проводили січові товариства.

Глибоку шану І.Франка до січового руху засвідчує його поезія «Гей, Січ іде, красен мак цвіте», яка відразу ж стала популярним січовим гімном. Поет у віршованій формі влучно й доступно

висловив сутність січової ідеї, її головні засади та принципи: «...Разом руки, разом серця, і гаразд буде», «...В нашій хаті наша воля, а всім зайдам зась», «...Кому прикре наше діло, нам воно святе!»

Разом з російською мовою і російськими законами в Галичині вводилася російська система хабарів, громадського безправ'я та утисків «іногородців». Українці разом з німцями й євреями були визнані «неблагодійними» елементами. Російська влада закрила українські громадські установи, школи і гімназії. Під заборону потрапляли видання українських газет, а також продаж або ж позичання з бібліотек будь-яких українських видань... Русифікація мала доповнюватися наверненням місцевого населення у православ'я... У Львові було пограбовано майно Наукового товариства імені Т.Шевченка та інших українських організацій.

Зі вступом російської армії-«визволительки» до Львова, у місті почалися суцільні арешти українських діячів. Вислані до Сибіру В.Охримович, В.Шухевич, опинилися в Росії як заложники С.Федак, К.Паньківський, углиб Росії вивезено митрополита А.Шептицького разом з іншими провідниками греко-католицького духовенства. Початок цих антиукраїнських імперських наступів застав Франка у Криворівні на Гуцульщині. Як свідчить у спогадах

М.Заклинський: «Франка московська охранка, мабуть, лише тому не арештувала, що він був важкохворий».

Підґрунтя стрілецьких пісень треба шукати в гімнастичних організаціях і напіввійськових формаціях молоді, що існували в Галичині до 1914 року. У численних гуртках «Січей», «Соколів», стрілецько-пожежних товариствах і створеного напередодні війни Пласту одним з основних завдань було плекати знання і прилучення до історичних традицій українського народу. Там назрівали ідеї відродження української державної самостійності і, як її передумови, створення свого власного війська. В цих осередках вироблялось і звідти поширювалося замилування історичними, похідними та бойовими піснями.

Українські січові стрільці були першими українськими частинами на бойовищах Східної Європи після Полтави 1709, вони мали велике значення для відновлення військових традицій, для зростання українського патріотизму, створення військового словництва, термінології, військового фольклору, пісні й музики (оркестра УСС), для устійнення форми українського однострою (мазепинка).

Першим кроком до створення свого гласного поетично-музичного надбання було приспособлювання текстів народних пісень до

нових обставин. Стрільці актуалізували ці тексти і, за висловом Миколи Голубця, — «мілітаризували». Притому не обходилося без жартів: ідучи відкритими вагонами із Стрия на Закарпаття, що було тоді під Угорщиною, стрільці співали пісню про своїх старшин «Гей ви, хлопці січовії», вживаючи до неї розмашисту угорську мелодію.

Згадуючи той час і замилювання до пісень, у яких «чути було запах стрільного пороху», Михайло Гайворонський писав: «Такі тексти я вибирав і писав до них музику. Мою увагу приковували образи, які постали пізніше — під час війни і революції. Не дивуюся тепер, бо всі, такі як і я, були одної думки, усі були вже готові до світової завірюхи. Бойову пісню творило саме життя: такої саме пісні треба було тоді, за нею питали, її найрадше співали». Пісня стала невідлучною товаришкою стрілецького життя від самого початку.

Ідея заснування «Пресової квартири» Українських січових стрільців зародилася в 1914 році завдяки ініціативі сотника Никифора Гірняка, четарів Петра Герасиміва та Юліана Буцманюка, Івана Іванця, підхорунжого Миколи Угрина-Безгрішного, лікаря Івана Рихла. Як формація січового стрілецтва цей осередок сформувався з початком 1915 року. Головним завданням оригінальної допоміжної

культурно-просвітньої структури було збирання, поширення та збереження матеріалів з історії Легіону Українських січових стрільців, збереження традицій стрілецтва. З часом її функції поширилися на духовне, культурне й просвітницьке життя. Стрілецьку музику творили підхорунжі М.Гайворонський, Р.Купчинський, Л.Лепкий, А.Баландюк, Ю.Шкрумеляк та інші. Духовий оркестр під керівництвом підхорунжого М.Гайворонського на весну 1917 року нараховував до 30 музикантів. Працювали струнний та смичковий оркестри, хор під керівництвом підхорунжого Леся Гринішака.

Стрілецькі поезія та музика поєдналися в такому феномені, як стрілецькі пісні, у яких звучали патріотичні, журливі, любовні, жартівливі мотиви.

Із її статуту («Правильника «Пресової квартири УСС»»), написаного у лютому 1916 року) бачимо чітко окреслену мету: «...піднести українську свідомість і честь». Шлях до цього забезпечували відділи: історичної хроніки, прикладного мистецтва, видавництва, музики, співу, які мали «представити докази чинної участі українського народу у війні перед судом історії». Поставлене, зокрема перед відділом музики і співу, конкретне завдання: творити нові пісні та нові мелодії — було успішно зреалізовано народними і

професійними поетами та композиторами. Народженню стрілецьких пісень сприяли реальні події, факти, імена, випадки з життя усусів, ставали темами поетичного оспівування, водночас передаючи нащадкам «живі спогади про славне минуле стрілецтва, про бої, смерть та любов, про героїство й жертви, про веселі й сумні переживання товаришів зброї».

Коли почалася Перша світова війна, Р.Купчинському йшов 20 рік, М.Гайворонському — 22-ий, Л.Лепкому — 26-ий... Свідомі та безстрашні юнаки вступили у загін січових стрільців і пройшли з ним всі воєнні шляхи. Як не парадоксально це прозвучить: не було би війни, не народилися б найвідоміші та найпопулярніші пісні Першої світової.

Воістину бояном стрілецтва став Р.Купчинський, який пройшов славний і тернистий шлях з УСС від першого до останнього дня. Хто на Західній Україні не знав і не знає його чудових пісень «Ми йдемо в бій», «Не сміє бути в нас страху», «Вдаряй мечем», «Готуй мені зброю», «Ой там, при долині», «Заквітчали дівчатоньки», «Пише стара мати», «Накрила нічка», «За твої, дівчино», «Ой шумить, шумить», «Ой чого ж ти зажурився», «Ой зацвіла черемха», «Як з Бережан до Кадри», «Як стрільці йшли з України», «Зажурились

галичанки», «Пиймо, друзі», «Човник хитається», «Мав я раз дівчиноньку».

Блискучістю і багатогранністю обдарування увійшов в історію УСС і Лев Лепкий, який прибув до легіону в 1915 році. Надзвичайно плідний його січовий пісенний слід: «Гей видно село», «Коби скоріше з гір Карпатських», «Ми йдем вперед», «І снилося з ночі дівчині», «Колись дівчина мила», «Маєва нічка», «Бо війна війною», «Казала дівчина», «Ой поїдем, товариші», «Хай живе».

Поезія, що стала стрілецькими піснями, народжувалась і з-під пера цілої галереї самобутніх поетів, таких як Ю.Назарак («Слава, слава, Отамане», «Нема в світі», «Хлопці, алярм»), П.Карманський («Сповнилась мрія»), Ю.Шкрумеляк («Питається вітер»), М.Голубець («Ой нагнувся дуб високий»), А.Лотоцький («Гімн Коша»), К.Гутковський («Гей ви, хлопці січовії»), М.Гайворонський («Йде січове військо», «Ой впав стрілець», «Ой казала мати», «Проїшли гори»).

Велика кількість пісень безвісних авторів, серед них «Гаразд Горук», «Гей зі Львова до Мукачева», «Стрілець — то нині великий пан», «Зелений дубочку», «Коло млина яворина», «Ой з-за гори чорна хмара стала», «Ой чути, чути ревуть гармати», «Повіяв вітер степовий», «При каноні стояв», «Прощай, дівчино», «Розпрощався

стрілець», «Там під львівським замком», «Там на горі, на Маківці» («Хлопці підемо!»).

Характерною особливістю Р.Купчинського і Л.Лепкого було те, що обоє створювали і музику до власних пісень. Та основним музикою УСС був орудник оркестру М.Гайворонський. Музичного життя він надав як і власним віршам, так і віршам Ю.Назарака, П.Карманського. Ю.Шкрумеляка, М.Голубця, Р.Купчинського («За рідний край», «Гей там при долині»). Крім названих, він створив ще «Перший стрілецький похід», «Другий стрілецький похід», «Стрипа», «В дорогу», «Їхав стрілець на війноньку».

З легкої руки Лева Лепкого у широкий стрілецький і народний лет знялися вірші його брата Богдана — «Журавлі» та жартівлива «Кладочка».

Народна основа творчості Р.Купчинського і Л.Лепкого особливо проявилась у піснях «Човник хитається», «Пиймо, друзі» — першого і «Гей видно село», «Журавлі» — другого.

В складні часи нашої історії, які мали місце після 1939 року, ці пісні в устах народу пережили усіх тиранів і сьогодні, в часи перебудови урочисто повертають нам їх авторів: Р.Купчинського і Л.Лепкого. Музику на вірші Р.Купчинського («Ой зацвила черемха») і А.Лотоцького («Гімн Коша») написав А.Баландюк.

Проте величного, урочистого гімну УСС так і не вдалось створити. Фактично ж ним стала «Ой у лузі червона калина» (вірш С.Чарнецького, музика народна). 1918 рік став завершальним у змаганнях УСС, проте їхня справа жила увесь час у «Червоній калині»: літописах, календарях, видавництві. У самій пісні.

Крім цієї похідної пісні, були ще дві, без яких стрілецтво не було стрілецтвом. Це — «Журавлі» (слова Б.Лепкого, музика Л.Лепкого), якою стрільці прощались зі своїми товаришами, що загинули в боях. «Чуєш, брате мій, товаришу мій, відлітають сірим шнурком журавлі у вирій» — і сьогодні здійснюється над долами і горами України.

А пісня «Зажурились галичанки» (Р.Купчинський) відбила справжній біль і смуток українців Галичини, яких історія розбила на дві частини: одні пішли на Схід (УСС), а другі залишилися у горі беззахисні (галичанки).

Про бойові звитяги УСС писали В.Бобинський, А.Баландюк, М.Угрин-Безгрішний.

Українські січові стрільці вважали себе духовними спадкоємцями кращих традицій українського війська, зокрема запорізького козацтва. Тому невід'ємною частиною їхнього життя стала рідна пісня. Спочатку залюбки співали народні творіння, а невдовзі в стрілецькому середовищі народилися десятки своїх пісень.

«Стрілець і пісня, — зауважував підхорунжий Юрко Шкрумеляк, — то брат і сестра, то любчик і любка; в саодинокій пісні знаходить стрілець розраду та хвилеве забуття».

«Якби не пісня, були би ми подуріли, а так зійшлися на хвильку, заспівали і легше стало...» — продовжував думку побратима підхорунжий Михайло Гайворонський.

Підхорунжий Р.Купчинський у своїй «Оді до пісні» писав:

*Пісне! Велична, рідна пісне!
В тобі є все: і древня наша слава,
Володимира хист, і мудрість Ярослава,
І наших прабатьків ворогування злісне,
І Богдана розвага,
І Богуна відвага,
І Дорошенка ум, і хитрощі Мазени,
І гомін гір,
І блиски зір,
І шум лісів, і розговори степу...*

А все ж таки які талановиті були композитори в січових стрільців і як тонко вони відчували настрої вояків! Стрілецькі пісні поділяються на похідні (маршові) та ліричні. Серед них є авторські й народні. Похідні пісні відзначаються почуттям

патріотизму, відданості Україні, готовності покласти за неї своє життя.

Кожна пісня, яка народжувалася січовими поетами і композиторами, вистраждана у боях за рідну землю, ставала народною, кожна вселяє оптимізм і віру в перемогу. Свідченням їх сили стало те, що, незважаючи на страшні репресії, вони збереглися в народі, стали загальнонаціональним надбанням української культури. Світла пам'ять про Українських січових стрільців і досі жива в нашому народі, як є живим символом їхні незабутні та феноменальні пісні, які стали традиційними та фундаментальними для елітарної частини української армії.

Олесь БАБІЙ

Український письменник та літературознавець (псевдонім Хмелик), автор гімну ОУН «Зродились ми великої години» Олесь Бабій народився 17 березня 1897 року в с. Середні (нині Калуського р-ну Івано-Франківської обл.), в багатодітній, але

заможній родині Йосипа і Катерини Бабіїв. З ранніх літ батьки побачили в синові хист до науки. Після закінчення однорічної парафіяльної школи в рідному селі обдарований хлопчина прагнув надалі здобувати освіту, заради цього батько навіть продав поле. Олесь продовжив своє навчання у Войнилівській чотирикласній школі, а згодом — у Стрийській гімназії.

З початком Першої світової війни сімнадцятирічний юнак добровільно записується у Легіон січових стрільців в Стрию.

Своє бойове хрещення Олесь Бабій пройшов у Карпатах проти російської армії. У складі 9 полку піхоти був переправлений на італійський фронт. Після запалення легень був звільнений від проходження фронтової служби і в середині листопада повернувся в Україну.

Після завершення війни в 1918 р. розпалась Австро-Угорська імперія, і на її місці почали утворюватись нові держави. 1 листопада була проголошена Західноукраїнська Народна Республіка. На захист ЗУНР стала Українська Галицька армія, в її ряди разом з побратимами УСС вступив Олесь Бабій. Він стає заступником військового коменданта у Войнилові та бере активну участь в мобілізації чоловіків до рядів УГА. В 1919 Бабій разом з УГА відступає на територію УНР, де та об'єднується з Армією УНР

С.Петлюри. Олесь став учасником знаменної Київської наступальної операції. Армійські корпуси очистили від більшовицьких військ майже все Правобережжя і 31 серпня увійшли в Київ.

Під враженням Олесь Бабій пише два вірші «На Київ!» і «Привіт Січовим Стрільцям», які згодом опублікували у військовій газеті «Стрілецька думка».

Пізніше довелося вступити у бойові дії ще й з військами генерала Денікіна. Восени 1919 р. боями на два фронти і масовою епідемією тифу (яка вивела з ладу близько 15 тис. вояків) армія була доведена до катастрофи. Уряд ЗУНР емігрував до Австрії, і, щоб врятувати знекровлену армію, її командувач генерал М.Тарнавський уклав перемир'я. Внаслідок чого армійці були інтерновані в таборах під Вінницею, де опинились в сумнозвісному «чотирикутнику смерті», в якому вдалось вижити лишень частині вояків УГА, в тому числі і Олесеві Бабію.

12 лютого 1920 р. він разом з залишками УГА змушений тимчасово стати в ряди Червоної Української Галицької Армії. На цьому закінчується боротьба Олесь Бабія зі зброєю в руках. Він змінює її на перо. Майже щороку в нього виходить книга.

1921 р. О.Бабій разом з В.Бобинським, Р.Купчинським і Ю.Шкрумеляком у Львові засновують літературну групу «Митуса»,

організують літературні вечори, благодійні заходи. Як відзначали тогочасні журнали «Поступ» і «Шляхи мистецтва», вони викликали резонанс серед громадськості. Захоплення митусівців ідеями німецького експресіонізму, символізму «Музагету», власні модерністські спроби стали тією платформою, на якій базувалася їх світоглядно-естетична програма. Незабаром після заснування літературна група почала випускати журнал з одноіменною назвою — «Митуса». Виходять поетичні збірки О.Бабія «Ненависть і любов» (1921 р.) та «Поезії» (1923 р.)

Після закінчення воєнних дій і чергового розподілу України Західна Україна опинилась під польською окупацією, де активно переслідували колишніх вояків Українських січових стрільців та творчу інтелігенцію. Тому молодому поетові доводиться емігрувати в Чехословаччину, де після війни знайшли собі прихисток багато української інтелігенції.

У Празі в 1924 р. О.Бабій вступає до місцевого університету. Уже через рік навчання молодий поет входить до складу редакції «Національної думки», а згодом стає редактором цього видання (1926–1927 рр.) А в січні 1928 р. на зміну цьому часопису починає виходити орган Проводу українських націоналістів «Розбудова нації», де в одному з перших номерів поет друкує статтю «Революція чи контрреволюція». В 1929 р. закінчує навчання в

празькому університеті зі ступенем доктора філософії.

У січні-лютому 1929 р. О. Бабій бере участь в установчих зборах I-го Конгресу українських націоналістів, де очолює культурно-освітню комісію і виголошує промову «Література і мистецтво». За участь в конгресі та за антипольські настрої польська влада пред'являє Бабію звинувачення в антидержавницькій діяльності і в листопаді 1931 р. заарештовує. На початку вересня 1932 р. суд виніс вирок: 4 роки тюрми, які він відбував у Дрогобицькій тюрмі.

Перебуваючи під слідством, пише «Марш націоналістів», який був надрукований в журналі «Розбудова нації» за січень-лютий 1932 р. з таким повідомленням: «Із надісланих проектів тексту гімну ОУН прийнято проект, поданий одним з наших найвизначніших поетів, що запроторений у ворожу тюрму». По виході з тюрми працює шкільним інспектором на Підляшші та вчителем гімназії в Холмі. Після окупації німцями України повертається в Середнє. В 1941 р. працює в редакції «Золотого колоса». В 1943 р., не маючи засобів для існування, змушений повернутися назад в рідне село. Востаннє він відвідав Середнє літом 1944 р. Зі сходу наступала радянська армія, і Бабій розумів, що вжитися з новим режимом йому не вдасться, тому переходить на Захід.

Емігрантське життя О.Бабія розпочалося в Німеччині в таборах для переміщених осіб в Карльсфельді та Мюнхені, де він прожив чотири роки. Після чого переїхав у США. Тут, у місті Чикаго, він влаштовується в редакцію українського часопису при місцевому університеті та продовжує свою поетичну діяльність. Зазвичай пише про Україну.

2 березня 1975 року Олесь Бабій помер. Останніми його словами були: «Прощай, Україна і моя Родина». Поховали його на цвинтарі св. Миколая в місті Чикаго, а до гробу на труну поклали грудку землі з рідного села.

Гей, волинськими шляхами

Вірш Олесь Бабія. Музика М. Празького

Гей, волинськими шляхами
І безмежними степами
Горде військо в бій іде.
То стрільці йдуть січовії,
Мов орлята степовії,
Громом пісня їх гуде!
Гей, бій буде!

Йдуть стрільці, ідуть герої,
Йдуть до волі золотої,
Шлях свій трупами значать.

Не страшна їм смерть-могила,
Не грізна ворожа сила!
В Київ волю здобувать,
Орли летять!

Антін БАЛАНДЮК

У країнський композитор, скрипаль, педагог, січовий стрілець, стрілець УГА Антін Баландюк народився 12 січня 1893 року в Княгинині (нині — в адміністративних межах м. Івано-Франківська).

1911 р. закінчив учительську семінарію в Станіславові (нині Івано-Франківськ). У 1914–1920 роках був учасником Першої світової війни та Української революції в лавах Українських січових стрільців і Української Галицької армії. Був активним членом «Пресової квартири УСС». Ініціатор та учасник мандолінового гуртка УСС та один із учасників струнного (смичкового) квартету УСС, до складу якого увійшли також Михайло Гайворонський, Ярослав Барнич та Роман Лесик.

Пережив гіркоту братовбивчої українсько-польської війни і голгофу польського табору Тухоля серед інтернованих 1200 стрільців ЧУГА, які навесні 1920 року перейшли з Червоної армії на польський бік для спільної боротьби з більшовиками, але яких поляки підступно роззброїли і запроторили до концентраційного табору.

1923 року закінчив Львівський музично-педагогічний інститут по класу скрипки в Йосипа Москвичева. Працював учителем із класу скрипки та співу в школах Станіслава.

Автор мелодій до стрілецьких пісень. Серед них — «Ой зацвила черемха» на вірш Романа Купчинського, «Гімн Коша» (ще відома під назвою «За сімома горами») на вірш Антона Лотоцького.

Михайло Гайворонський писав: «Між стрільцями був талановитий пісняр Антін

Баландюк. Але він соромливий, нерado показував свої пісні. І від нього стрілецтво дістало лише кілька пісень». Антін Баландюк мав багато побратимів у Легіоні УСС, зокрема, стрільця, талановитого маляра і карикатуриста Осипа Сорохтея, зятя письменника Андрія Чайковського, культурно-освітнього діяча і редактора Івана Ставничого.

Автор хороших і сольних творів, частину яких уперше опубліковано 1918 року у Львові у збірнику «Червона калина». Більшість рукописних творів Баландюка зберігається у відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника (фонд 163, справи 5/1-5/6).

Помер самодіяльний композитор-стрілецький пісняр 13 грудня 1953 року в рідному Княгинині. Похований на сільському цвинтарі.

Гимн Коша

Вірш Антона Лотоцького. Музика Антона Баландюка

За сімома десь горами,
За сімома десь ріками,
Кажуть, є там божий рай,
Та вір, брате, поза нами,

За січовими стрільцями,
Нігде раю не шукай.
Бо немає ліпше,
Бо немає ліпше,
Як у нашому Коші.
Тут гармат не чути,
Тут не свищать кулі,
Тут безпечні ми усі!

Ой зацвила черемха

*Вірш Романа Купчинського. Музика Антона
Баландюка*

Ой зацвила черемха, зацвила ярим цвітом.
Там прощався та й стрілець січовий з білим
світом. (2)
Там прощався та й стрілець січовий слізоньками,
Що немає кому прокопати йому ями. (2)
Нема кому труни тисової зготовити.
Буде тіло чорне гайвороння розносити. (2)
А черемха тую скаргу тиху зрозуміла,
Чисту душу стрільця січового пожаліла. (2)
Спи спокійно, стрільчику січовий, спи, мій сину.
Бо я тебе чесно поховаю як дитину. (2)
Рано-вранці прийшли за ним друзі поглядіти.
А за нічку стрільця січового вкрили квіти. (2)

Василь БОБИНСЬКИЙ

У країнський поет, журналіст, перекладач Василь Бобинський народився 11 березня 1898 р. в м. Кристинополі Львівського воєводства (нині Червоноград Львівської обл.). Його батько, залізничний сторож, прагнув дати освіту обдарованому синові, планував відіслати його на навчання до гімназії спершу у Львові, потім — у

Відні. Бобинський досконало знав західноєвропейські літератури, повністю опанував французьку, німецьку, польську та російську мови та дав чимало поетичних перекладів з них.

1916 р. їде до Українських січових стрільців, складової частини австро-угорської армії, що під час революції стала зав'язком української армії в Галичині. Воює в рядах УСС до 1920 р. Невдовзі опиняється в Києві, де знайомиться з українськими поетами-модерністами, зокрема з Я.Савченком та Д.Загулом. Повернувшись 1921 р. до Львова, редагує разом із Ю.Шкрумеляком, Р. Купчинським і О.Бабієм модерністичний журнал «Митуса» (вийшло чотири числа). Захоплюється французькими поетами-модерністами. До речі, Бобинському належать найкращі переклади поезій А.Рембо.

1925 р. з'являється перший у радянській пресі вірш Бобинського «Стежка». У той час поет уже співпрацював з західноукраїнськими комуністами, почав редагувати їхній двотижневик «Світло». 1 травня 1926 р. поліція закриває журнал, а Бобинський опиняється на п'ять місяців у львівській тюрмі — тій самій, де сидів колись Іван Франко. Тут Бобинський пише поему «Смерть Франка».

З 1923 р. Бобинський редагує комуністичний літературно-громадський журнал «Вікна»,

залучивши до співробітництва в ньому С.Тудора, П.Козланюка, Я.Галана. Журнал цей був типовим витвором Бобинського, що сполучав літературно-мистецький модернізм і комуністичну ідеологію; завдяки останньому допускався також на радянську Україну.

У червні 1930 р. Бобинський, переслідуваний польською поліцією, переїжджає в УРСР — до Харкова, повний віри у свій новий шлях, в соціалізм і в його українське відродження в УРСР. Ця віра надавала тодішнім його поезіям самовпевненості й пристрасті.

Цей витончений інтелектуаліст, войовничий гуманіст, естет і в особистому житті скромний джентльмен потрапив у радянську Україну запізно — коли там уже шаліла московська поліційна машина і заносилось віко над домовиною молодого відродження.

В УРСР Бобинський входив до спілки письменників «Західна Україна», що з 1925 р. об'єднувала щирих патріотів радянської України — вихідців із західноукраїнських земель і була ліквідована в 1930-их органами НКВД разом із більшістю її членів, у тому числі й таких видатних, як комуніст М.Ірчан, визнаний прозаїк В.Гжицький, Д.Загул та інші.

25 грудня 1933 р. Бобинський був заарештований і посаджений до тюрми НКВД у

Харкові. Його вивезли 1934 р. з ешеленом в'язнів у загратованих телячих вагонах на російську північ. За ним помандрувала шукати його молода крихітна мила дружина з малятком на руках. Чутка про них пропала. Кажуть, Бобинський, людина слабкого фізичного здоров'я, помер на каторзі від виснаження. Двадцять три роки його ім'я було заборонено згадувати навіть лайкою, але 1957 р. посмертно «реабілітовано». В «Історії української літератури», т. 2 (Київ, Академія наук, 1957) докладно описано заслуги Бобинського як комуністичного письменника-пропагандиста. Ні словом не згадано, де, коли, за що, ким і як він був знищений. В «Антології української поезії» (Київ, Держ. в-во художньої літератури, 1957, том III), де вміщено кілька поезій Бобинського, «реабілітація» виглядає так: «В 1930 році приїхав до Радянського Союзу, жив у Харкові. Помер 8 січня 1939 року». Реабілітований 1956-го.

Синя чічка

Вірш Василя Бобинського. Музика Михайла Гайворонського

Ой, упали сніги білі на Поділлі,
Ой, пішов та у походи хлопець смілий.
Як пішов, лишив дівчині синю чічку,

Та й пішов, пропав донині: камінь в річку.
Як пішов, лишив дівчині синю чічку,
Та й пішов, пропав донині: камінь в річку.
Ой, зацвіли сади білі на Поділлі,
Повертають із походу хлопці смілі.
Як пішов, лишив дівчині синю чічку,
Та й пішов, пропав донині: камінь в річку.
Як пішов, лишив дівчині синю чічку,
Та й пішов, пропав донині: камінь в річку.

Михайло ГАЙВОРОНСЬКИЙ

Композитор і диригент, поет і педагог, музично-громадський діяч і критик Михайло Гайворонський народився 15 вересня 1892 р. у Заліщиках (нині Тернопільської обл.) Мати знала багато українських пісень, сама гарно співала, батько любив грати на сопілці. Наука гри на скрипці і музичної теорії почалася, коли Михайлу було 8 років. Після закінчення народної школи вступив на навчання в Заліщицьку учительську семінарію. Там поширив свої знання музичних інструментів. На формування музично-естетичних поглядів, композиторської творчості Михайла

Гайворонського мали вплив заліщицькі вчителі В.Цалинюк, органіст Ф. Коньор, священник І. Туркевич та професор Е.Старжинський. 17-літнім Михайло вів мішаний та чоловічий хори семінарії та семінарський оркестр. Працював також з сільськими оркестрами у Старих Заліщиках, Добровлянах і в Блещанці.

Перші композиторські спроби й успіхи Гайворонського пов'язані з 1910 роком. До його ранніх творів належать: хорова композиція на слова зі збірки М.Шашкевича «Ой, вилетів орел». Її виконав заліщицький хор 1911 року. У тому ж 1910-му диригує оркестром товариства «Січ».

1912 р. як випускник семінарії Гайворонський почав працювати учителем в с. Зашкові неподалік Львова. Одночасно студіював музику у Вищому музичному інституті імені Лисенка. На великому концерті у Львові, присвяченому 100-річчю від дня народження Т.Шевченка, М.Гайворонський диригував учительським хором, котрий, у тому числі, виконав його перші твори на слова О.Олеся.

Як свідомий українець вступив до лав Українських січових стрільців з вибухом першої світової війни 1914 р. та розпадом Австро-Угорської імперії, брав участь у карпатських боях у сотні В.Дідушка. Варто відзначити, що Січове військо було військом не тільки високої дисципліни, але й розвиненої